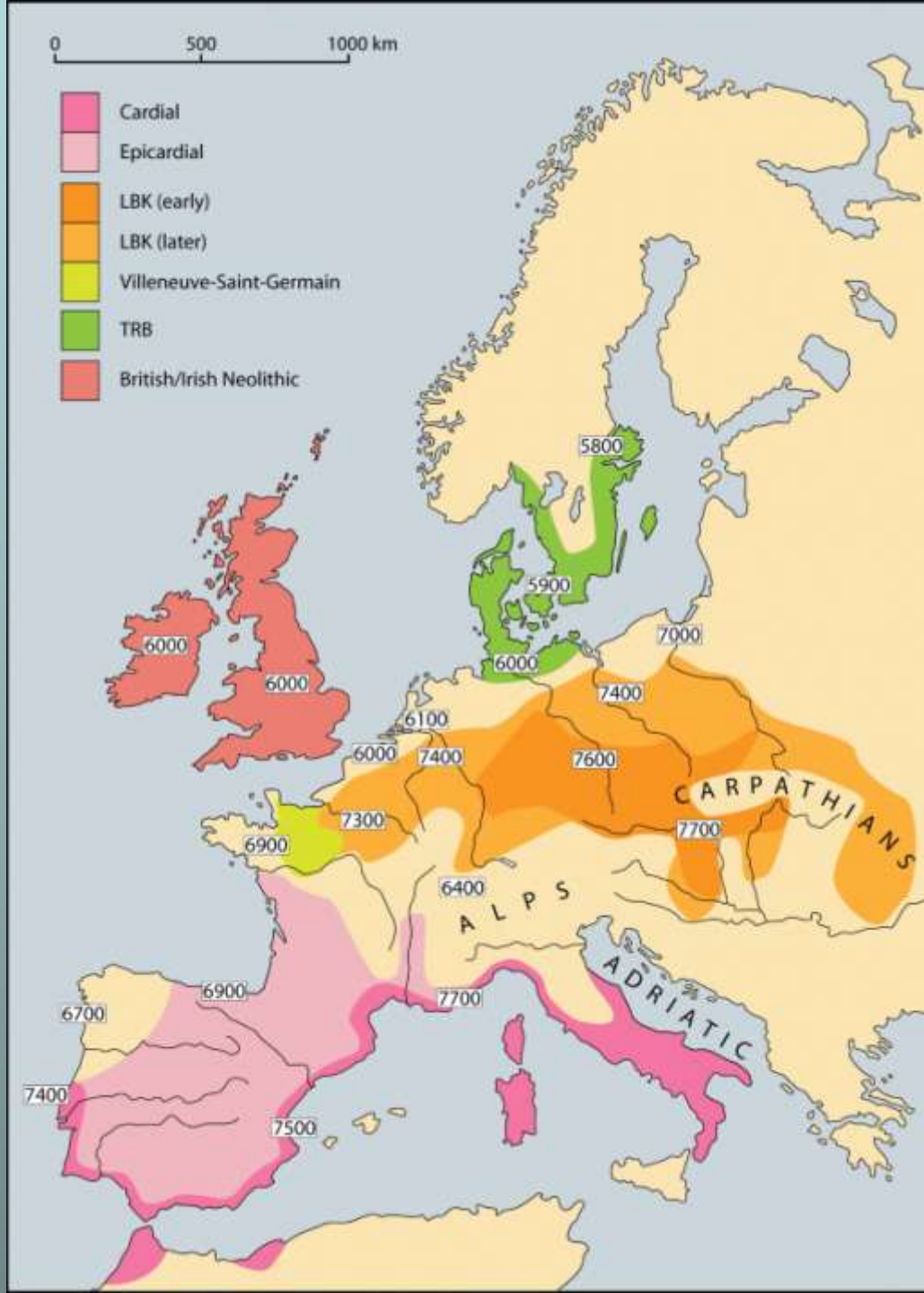
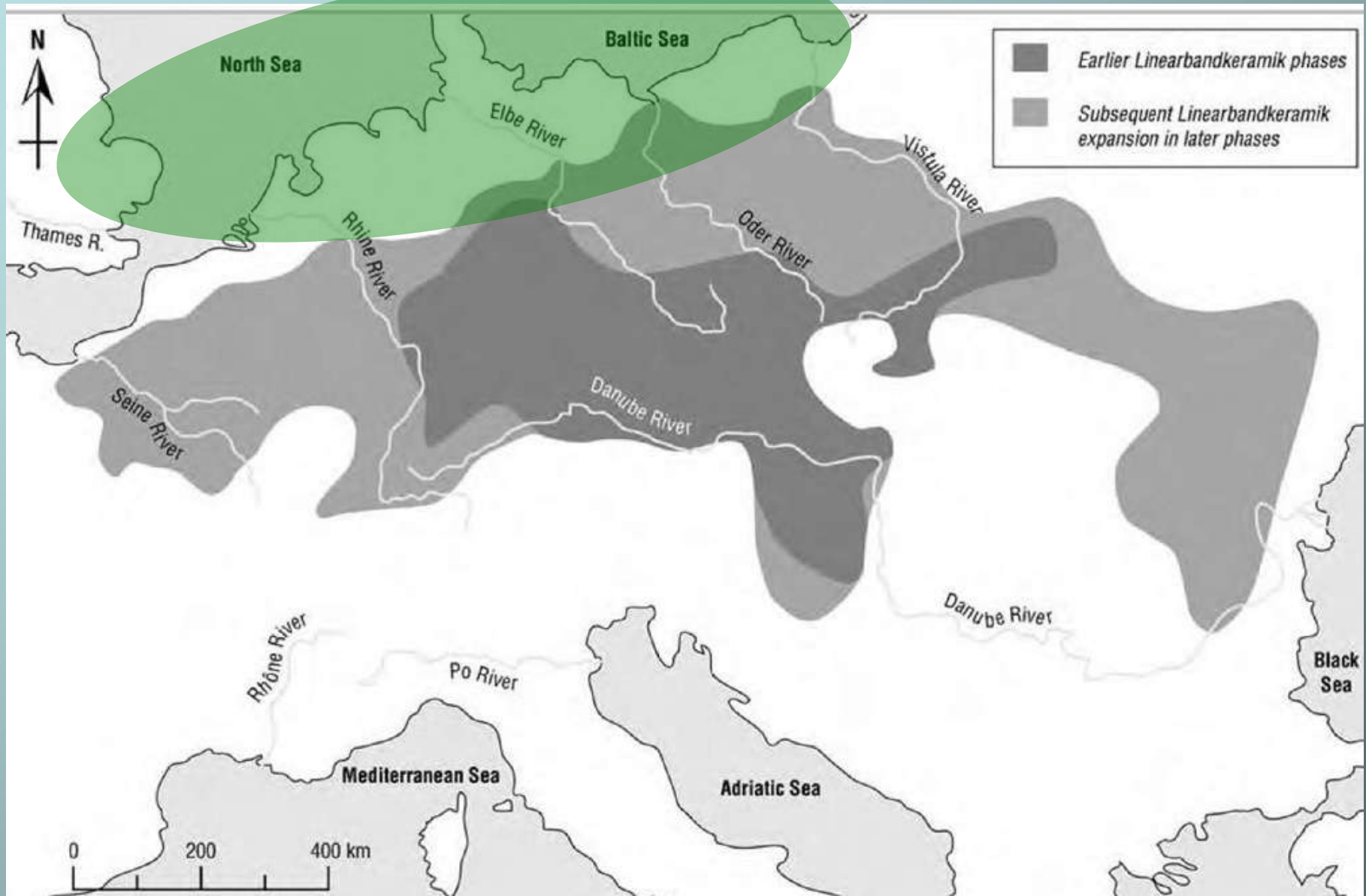

Periferiako Neolitikoa:

Eskandinabia,
Baltikoa, Europa
atlantikoa.

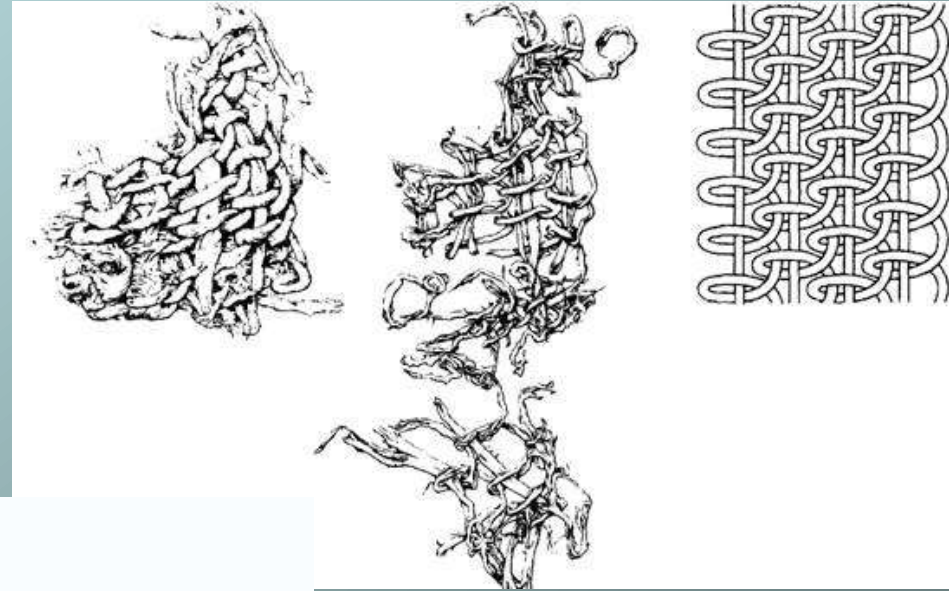

ARIAS, P. 1997 *Marisqueros y agricultores. Los orígenes del Neolítico en la fachada atlántica europea.* Universidad de Cantabria, Santander.

- Datu asko. Aztarnategi aberatsak, organikoak ondo kontserbatzen direlako.
- Ikerketa tradizio luzea.
- **Kronologia** zehatza.

Sarrera

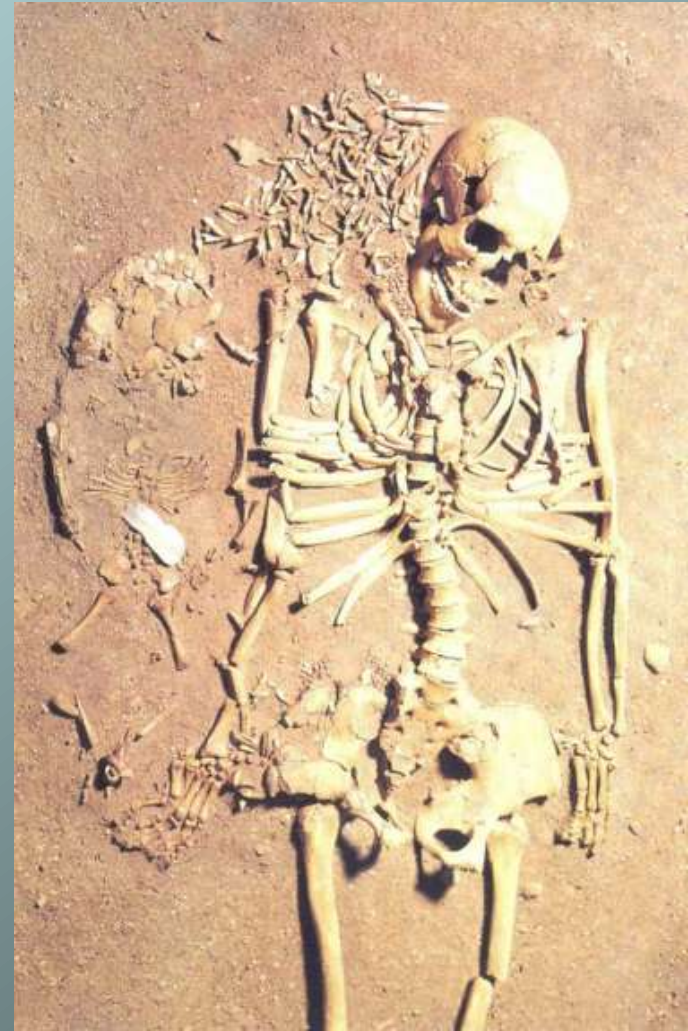

Sarrera

- Kolonizaziorik?
- LBK oso azkar hedatu zen Erdialdeko Europan zehar.
- Baina iparraldean muga egonkor bat sortu zen.
- Horko biztanleek neolitizazioari eutsi egin zioten.

Nortzuk ziren bertoko biztanle indigenak?

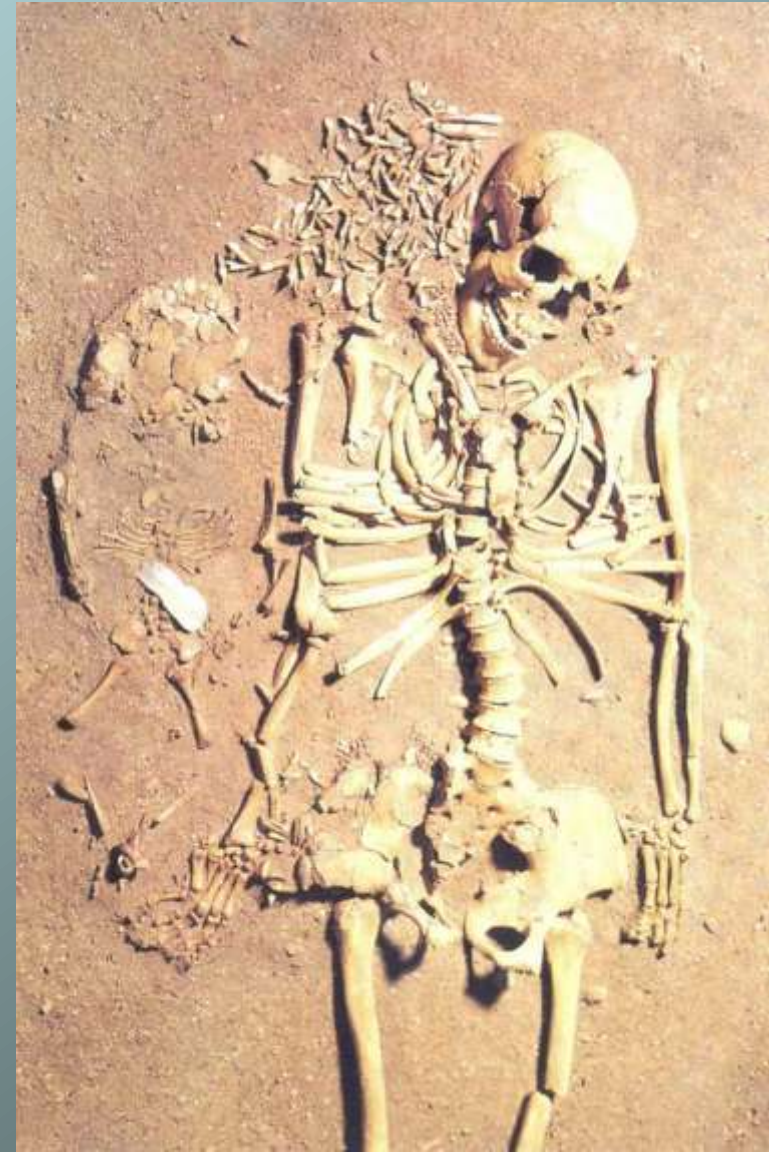
- **Ehiztari-biltzaileak.**
- **Konplexuak.**
- **Maskortegiak eta arrantza...**
- **Biztanle-dentsitate handia.**
- **Espekto zabaleko ekonomia**

ESKANDINABIA

Mesolito Aroa

- Erdi Mesolitikoa: Kongemose (KGM).
- Azken Mesolitikoa: **Ertebølle** (BC 5400-3900)
- Espektro zabaleko ekonomia.
- kostaldeko ustiategiak, espezializaturik (arrantza eta molusku biltzea).
- **Nekropoliak.**

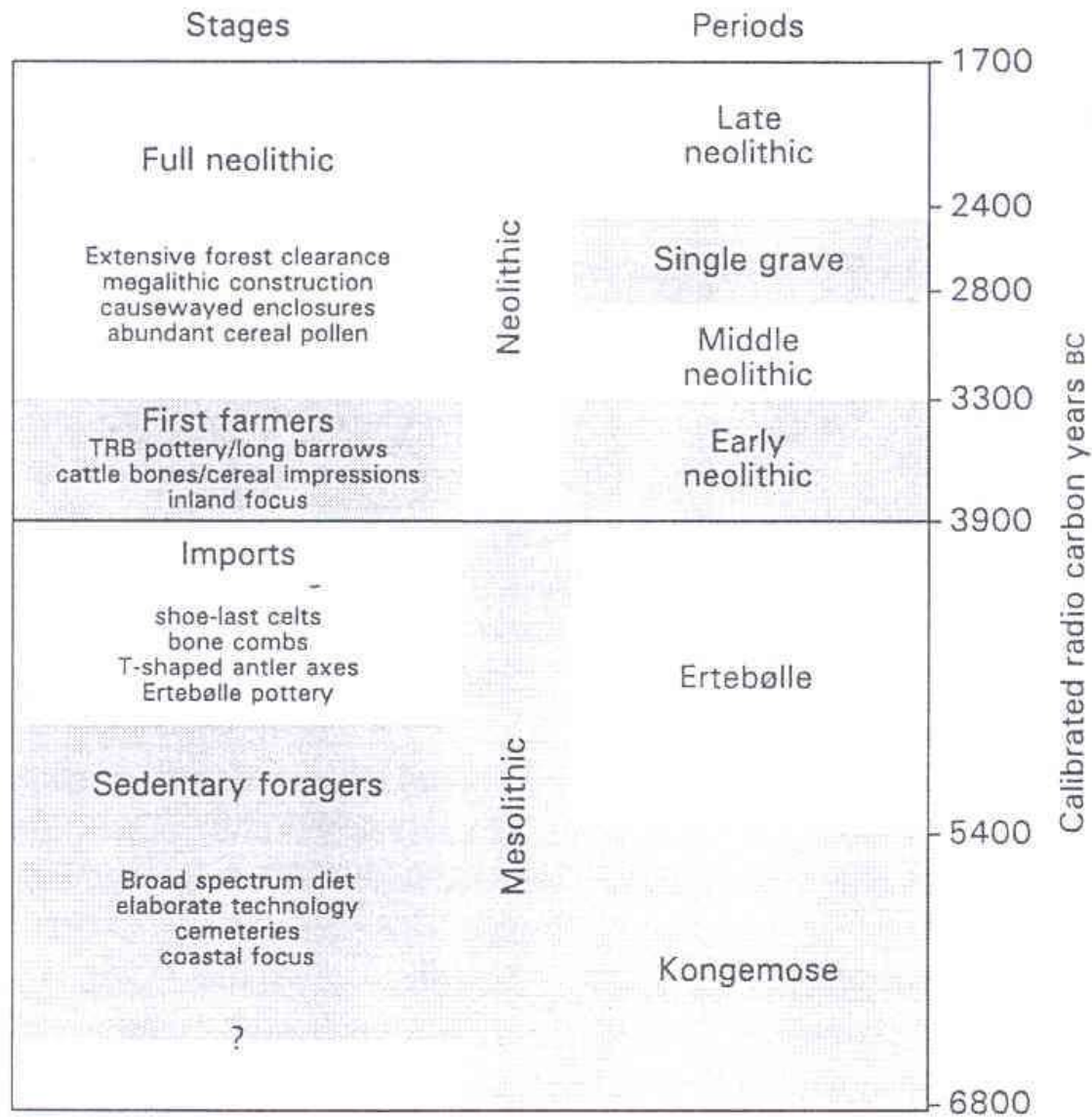

Figure 19.1 Chronology and periodization of the later Mesolithic and early Neolithic in southern Scandinavia.

Ehiztari-biltzaile konplexuak (M. Zvelebil-en arabera):

1. Talde geldikorrak.
2. Demografia handikoak (hiriska handiak, nekropolisak...).
3. Janariaren lorpena: trinkoa, intentsiboa (arrantza).
4. Elaborazio teknologikoa: espezialitatutako objektuak.
5. Gordeketa = geroratutako etekin sistema.
6. Elkartruke sareak (Ertebølle).
7. Giza desberdintasunak.
8. Lurraldetasunaren agertzea (borroka +).

Eskandinabiako maskortegiak

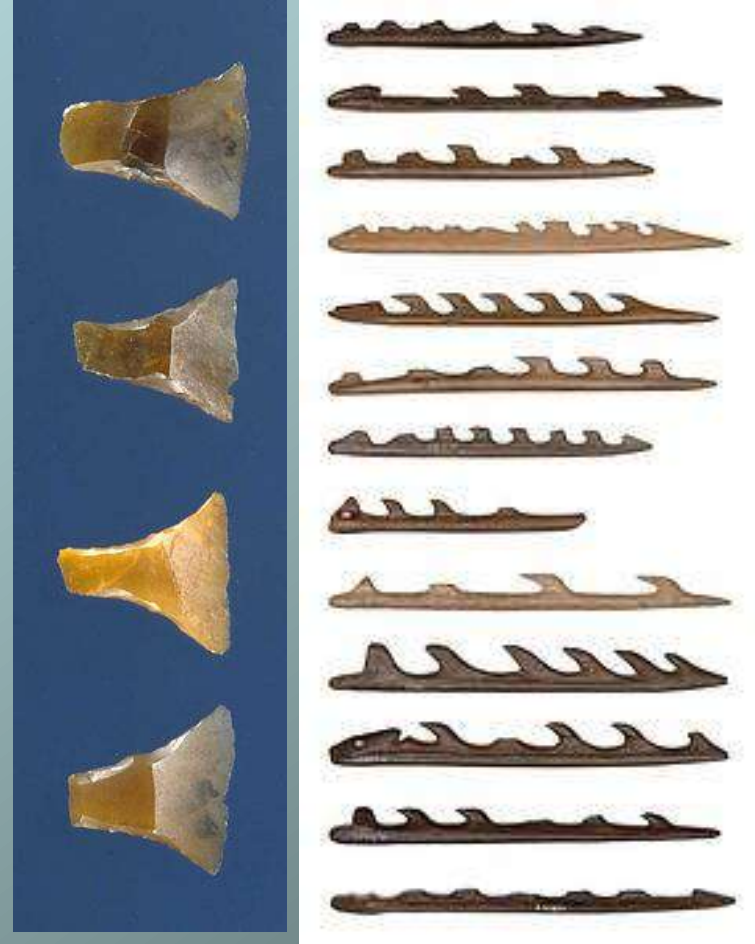

Ertebølle maskortegia, Himmerland-en, 1890 induskaturik, Ertebølle kultura-ri izena ematen.

Lehen kolonizazioak: Pleistozenoaren amaieran c BP 14.000 urte.

Tundra, elur-oreina eta altzea.

Eskandinabia

Paleodieta: itsas janariak
Baltiko-n: foka

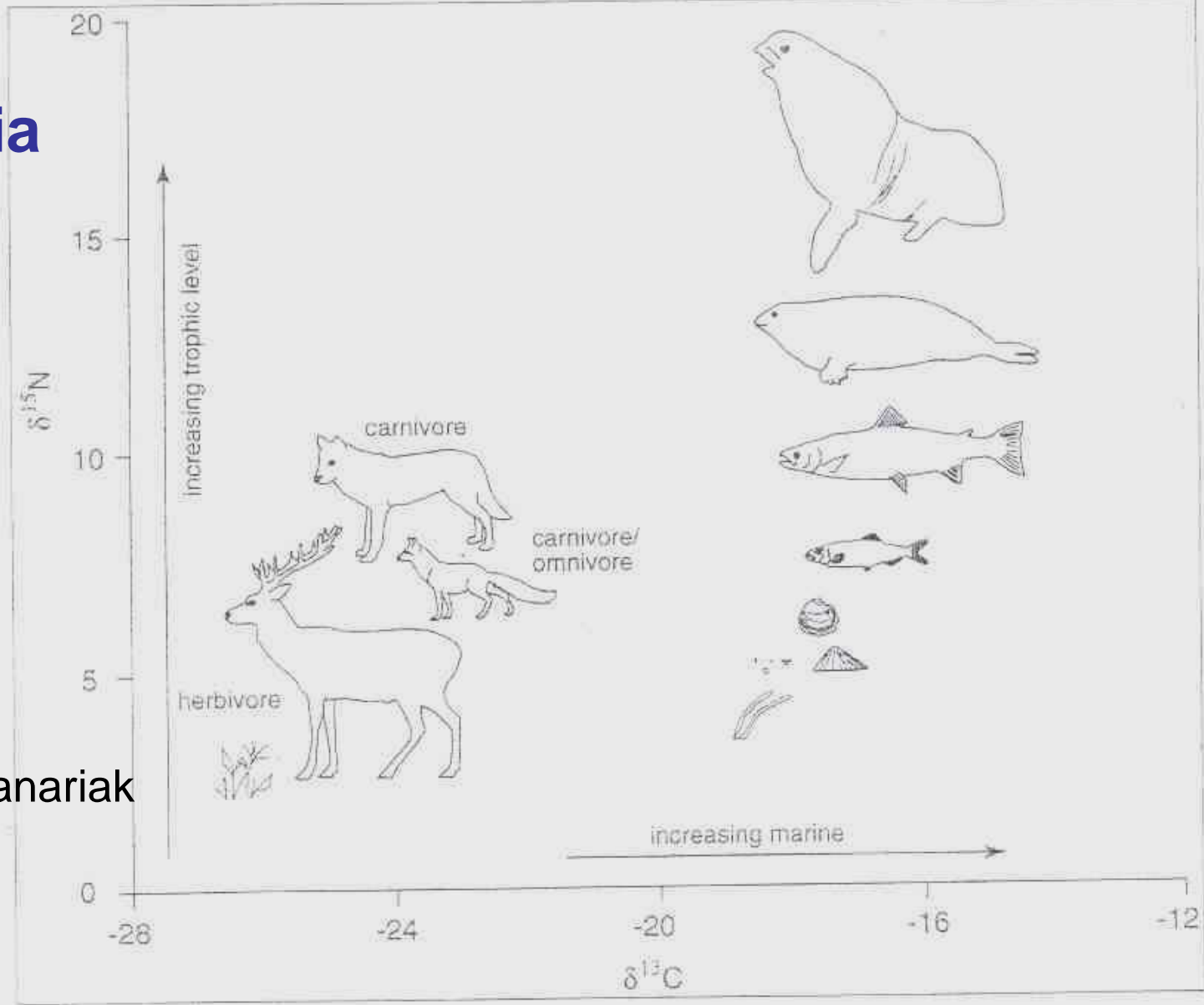
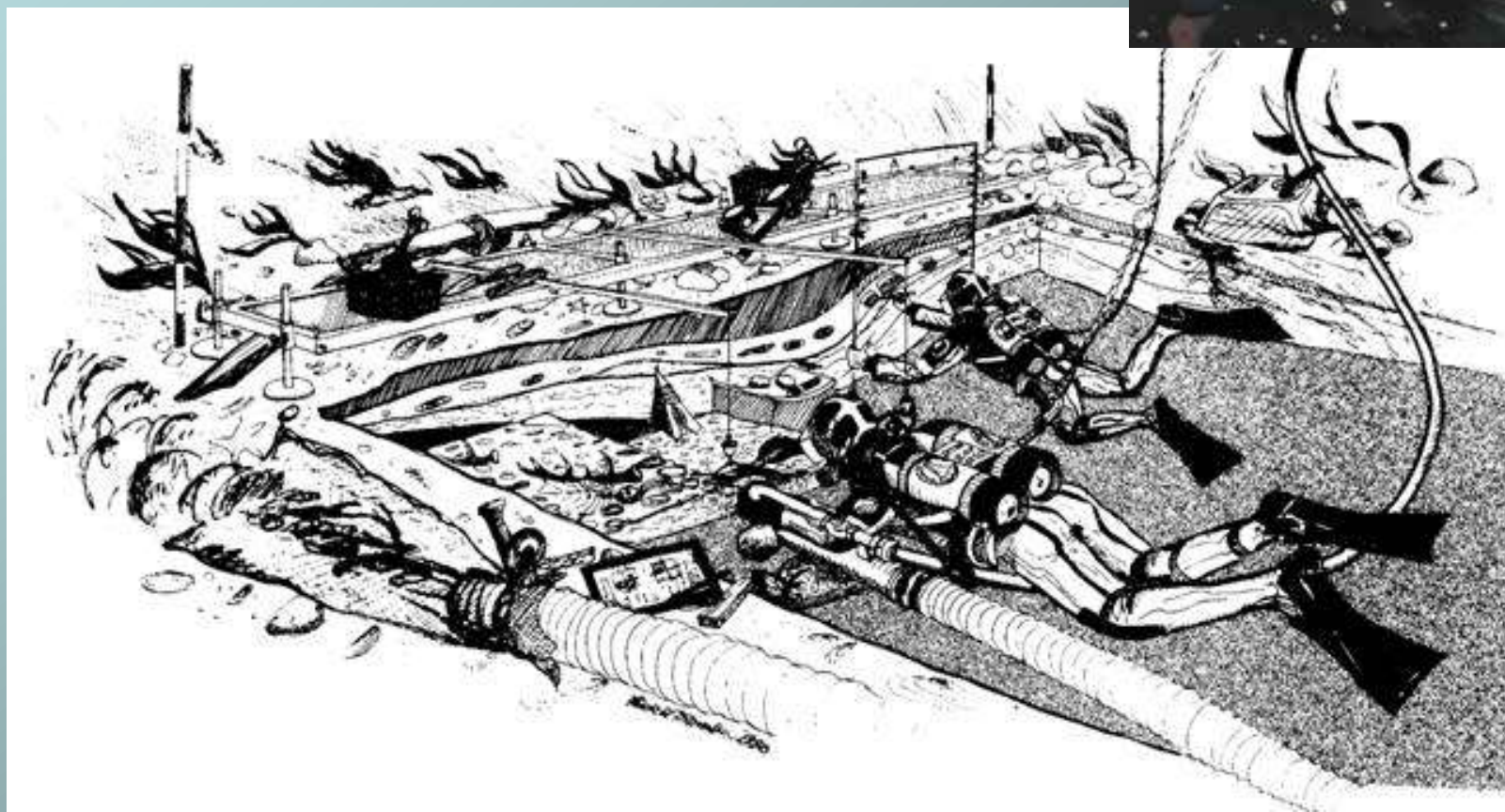
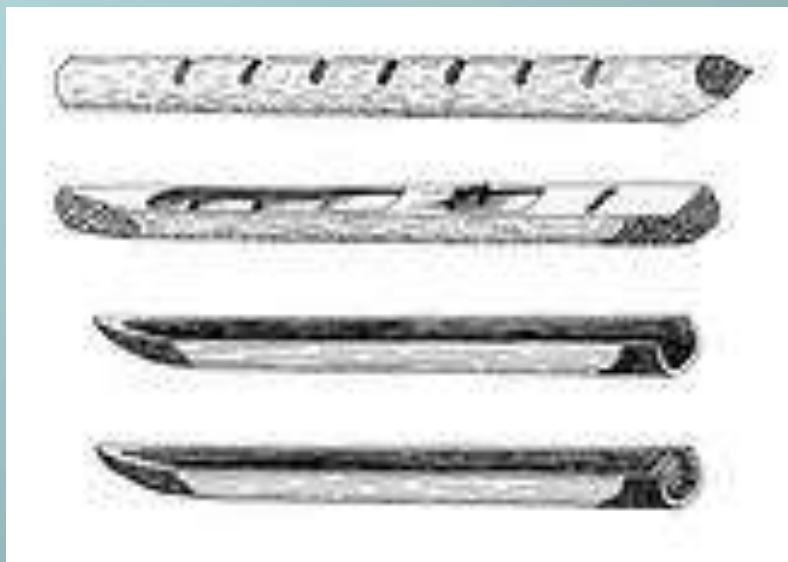
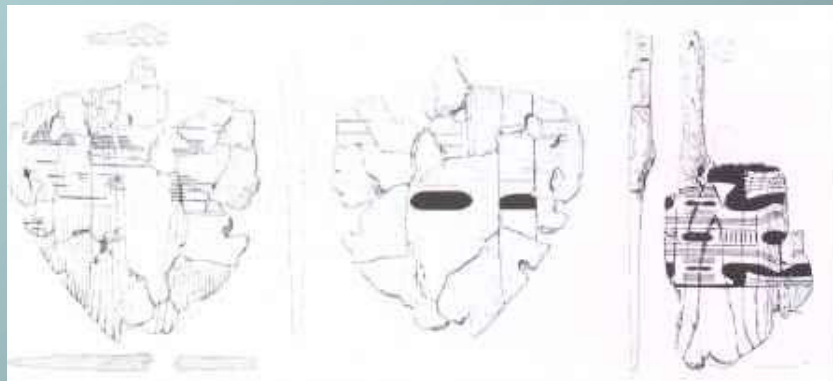

Fig. 2. Simplified summary of stable carbon and nitrogen values for terrestrial and marine ecosystems (values are for flesh; to convert to bone collagen values, 5‰ should be added to $\delta^{13}\text{C}$ values; $\delta^{15}\text{N}$ values are the same for flesh and bone, but approx. 3‰ must be added to diet item in order to arrive at consumer values); note the higher trophic levels possible in a marine foodchain.

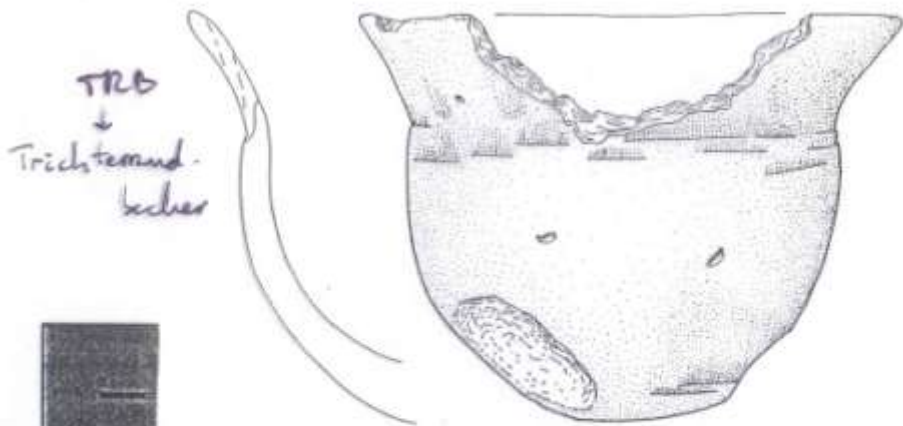
Ur azpiko aztarnategiak!!!

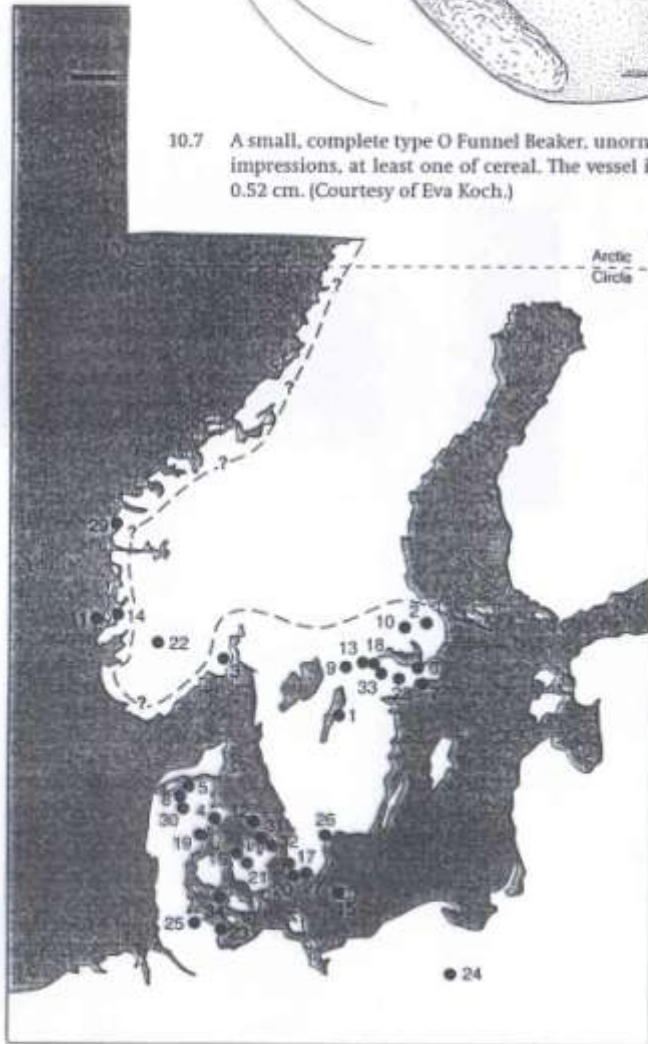
- Oso ondo adaptaturik.
- Biltegitratzea eta produktibitate handia.
- Ertebøll-aren amaieran: **Tresneri neolitizazio txikia** (haizkora leunduak eta zeramika) Maileguak eta trukeak hegoaldeko taldeekin?

Eskandinabiako aztarnategiak

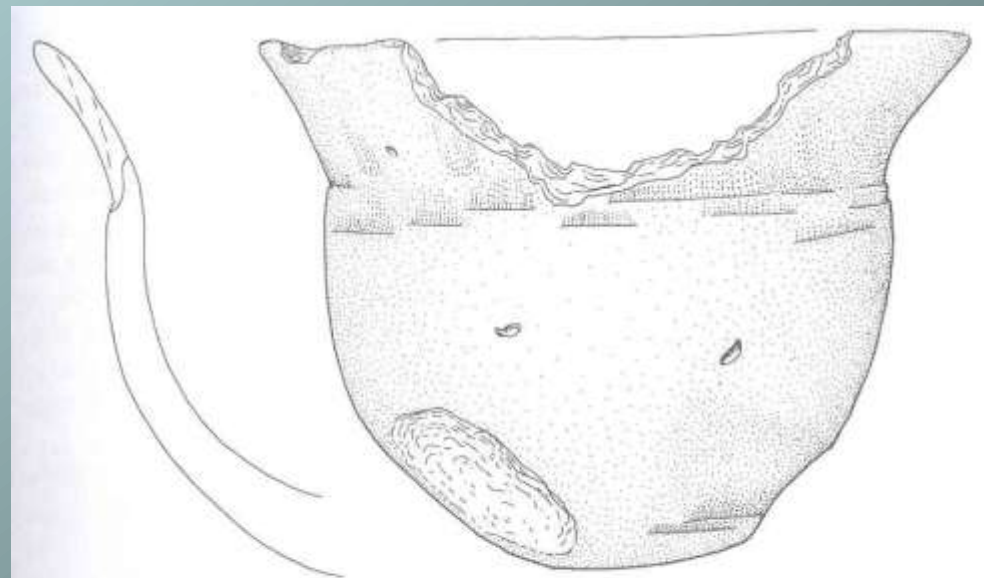
10.7 A small, complete type O Funnel Beaker, unornamented, with several seed impressions, at least one of cereal. The vessel is 8.2 cm high; thickness is 0.52 cm. (Courtesy of Eva Koch.)

TRB zeramika: lehen Neolito Aroko
aztarna (*Trichterrandbecher* “onil
ahoko ontzia”).

Neolitikoa (BC c 4000-3900tik)

- **TRB zeramika:** lehen Neolito Aroko aztarna (*Trichterrandbecher* “onil ahoko ontzia”).

10.7 A small, complete type O Funnel Beaker, unornamented, with several seed impressions, at least one of cereal. The vessel is 8.2 cm high; thickness is 0.52 cm. (Courtesy of Eva Koch.)

Funnel-necked beaker from Sarup, Fyn—a vessel form which gave name to this vast cultural complex.

Neolitikoa (BC c 4000-3900tik)

Lehenengo datazio neolitikoak ez dira herrixkakoak.

Kamara luzeetakoak dira, turbategietan egindako eskaintzetakoak eta suharrizko meategietakoak.

Lehen egonlekuak 100 urte gerokoak dira, Ertebølle kokapen ondoan.

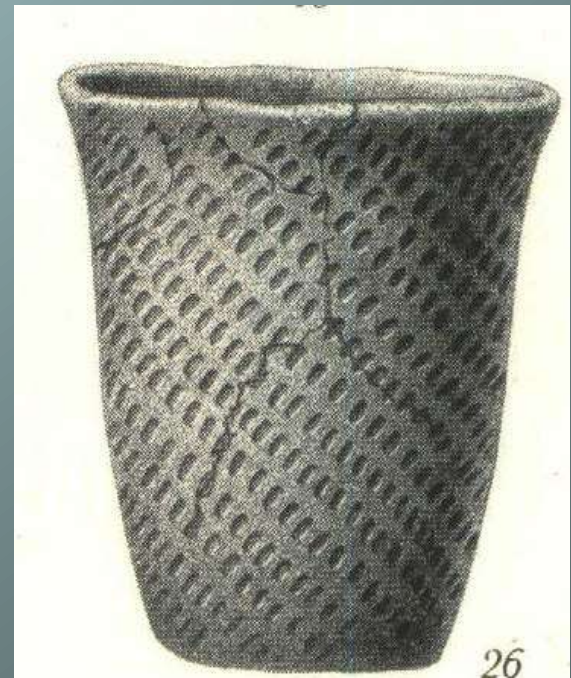
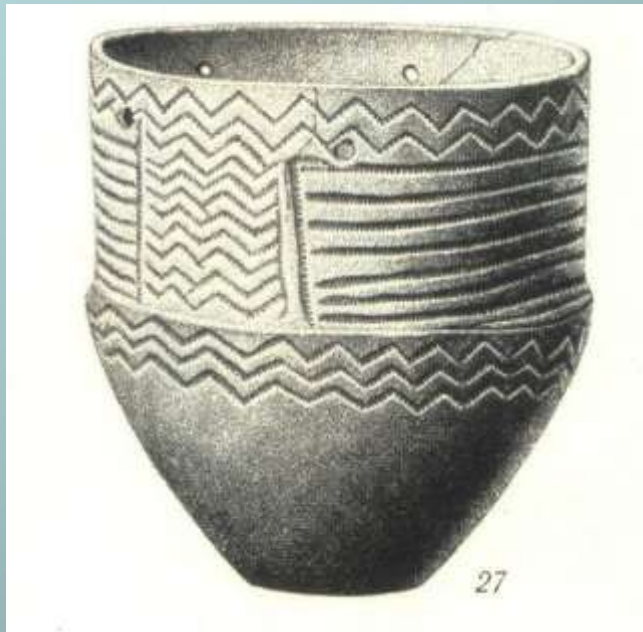
Ez daude kostaldean, barruan daude. Laku eta ibaien ondoan.

- Paleodietak: lehorreko janari gehiago Neolito Aroan.

Lehen Neolito Aroa. BC 4000-3900 - BC 3300

Lehen laborantzak eta etxekotutako animaliak. Lehenengo 600 urte, ehiza eta arrantza oso inportanteak.

Skania-ko (Suedia) zeramika neolitikoa.

Erdi Neolito Aroa, c BC 3300

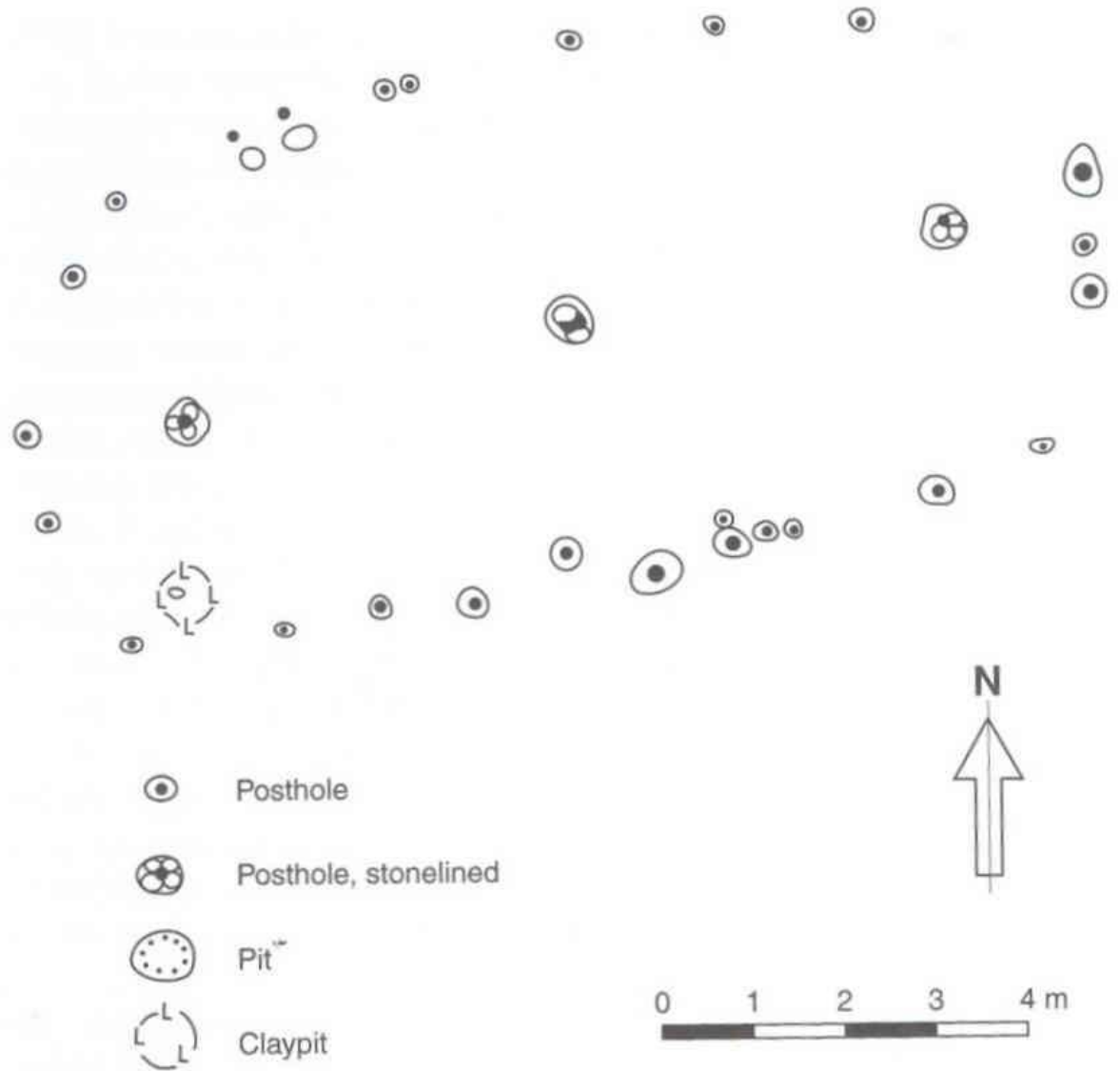
- Bizi-kanpamentu gehiago, bai kostaldean bai barnean.
- Ehizatzeke leku gutxiago.
- Lurraldetasuna? Megalitoak egonleku ondoan.
- Deforestazioa. Hedapen nekazari-abeltzaina.
- Garia eta garagarra. Etxekotutako animaliak: %80 bobidoak.
- Geroago: metalgintza sartu zen hegoaldeko kontaktuei esker (kalkolito Aroko zeramika kordaduna taldeekin).

- Anbar merkataritza eta trukea.
- Berrikuntza neolitikoak: zeramika, haizkorak eta mailuak, apaindurak, errotak eta goldeak.

Neolito Aroko etxea.

Zutoin zuloak eta adobezko
aztarnak.

10.5 The Early Neolithic house at Mossby (Larsson 1992), marked by postholes and a scatter of burned daub. The house is approximately 12 m long. (Courtesy of Mats Larsson.)

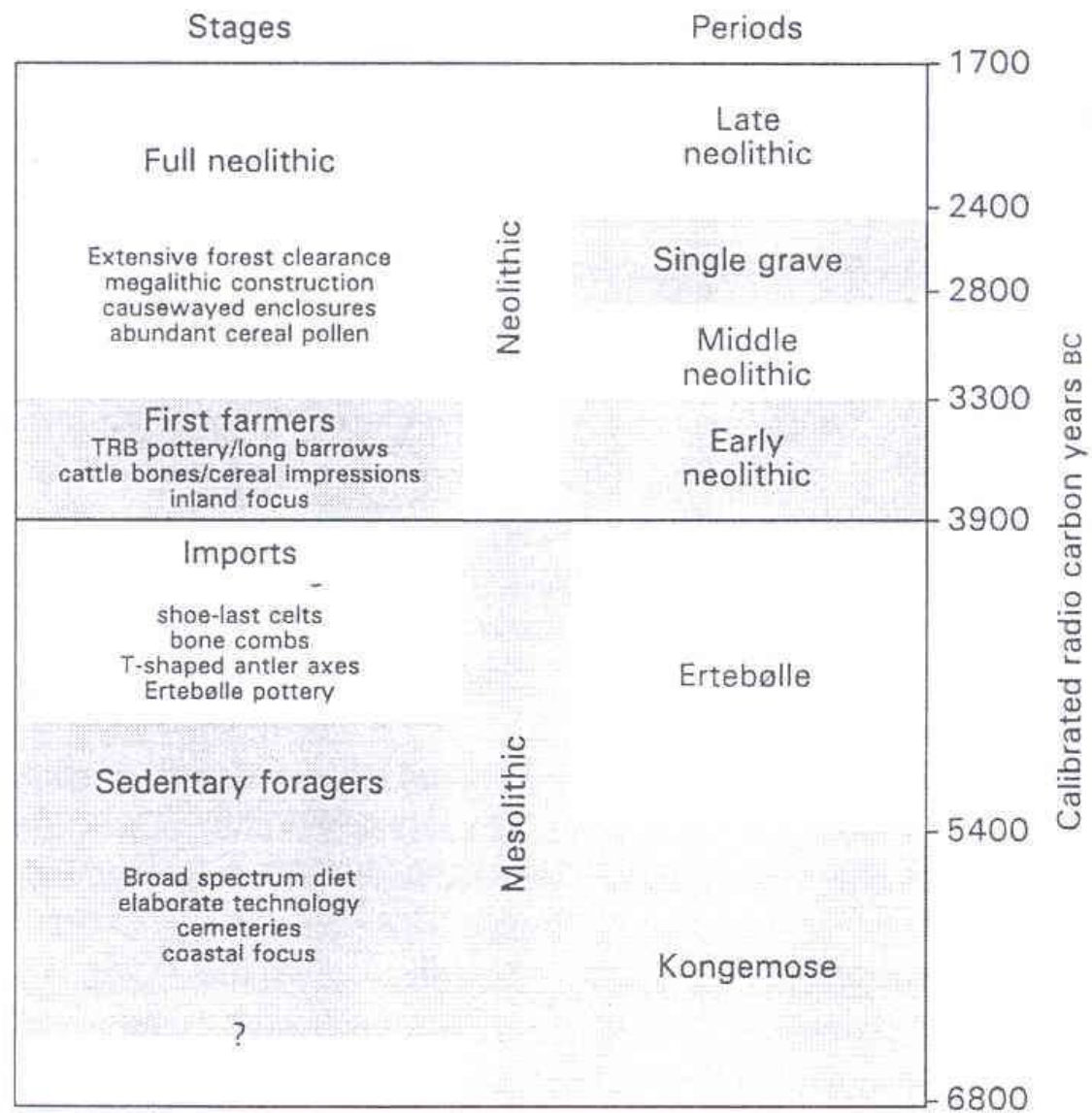
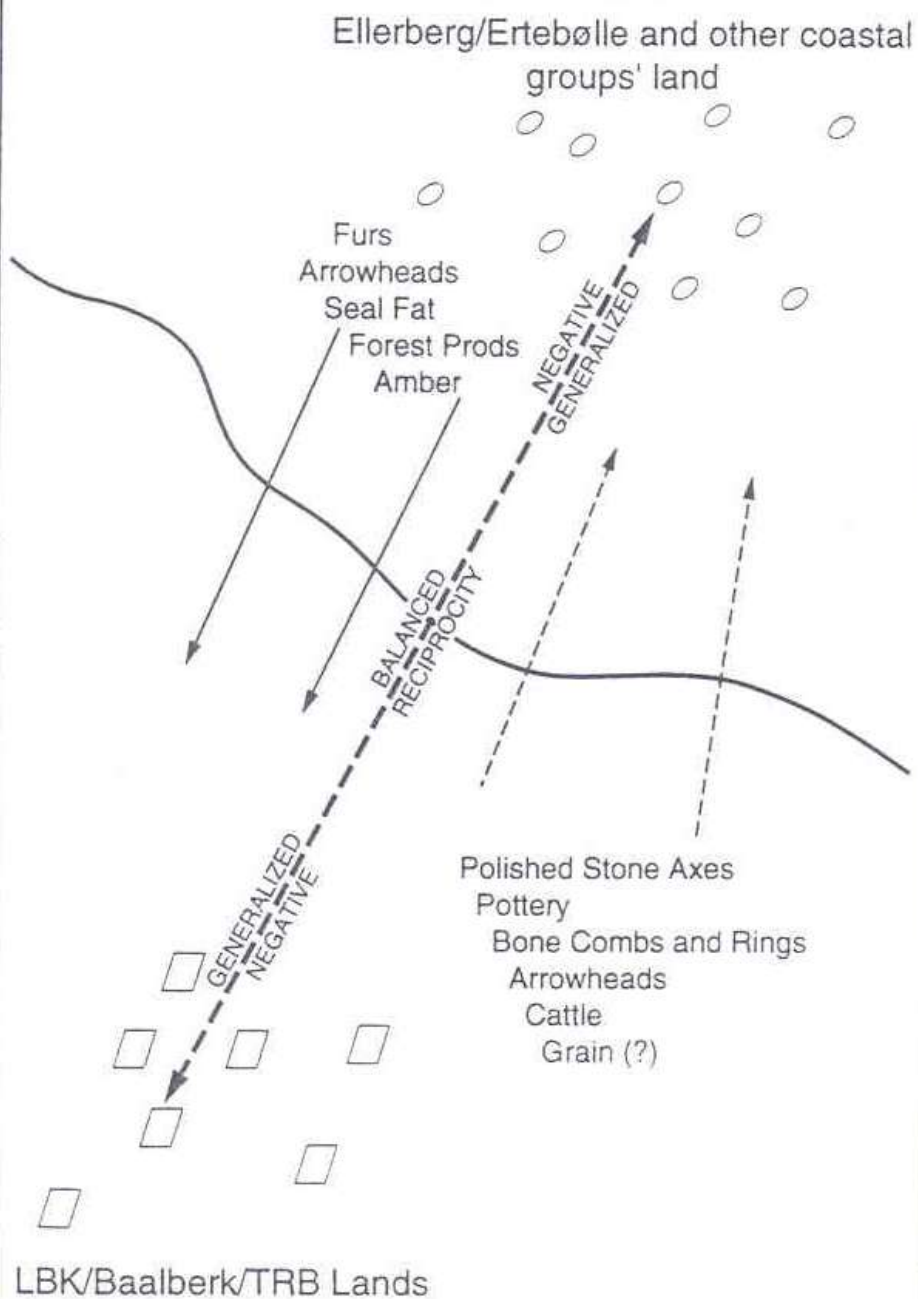

Figure 19.1 Chronology and periodization of the later Mesolithic and early Neolithic in southern Scandinavia.

Transizioa Eskandinabian:

Trukeen sare handia:

- Danimarkako eta Suediako suharria Holandara eta Alemaniara.
- Erdi eta Mendebaldeko Europatik Eskandinabiara apaindura objektuak eta haizkorak.
- Zerekin trukatu: Ikuspen gutxiko produktuak: azalak, foka-koipea, ezitia...

1. Fasea.
Eskuragarritasuna..
Lehen interakzioa
Kooperazioa

Interakzio ereduak Zvelebil (2000)

Figure 18.5
Forager-farmer contacts expected during the earlier part of the availability phase, when co-operation prevails over competition.

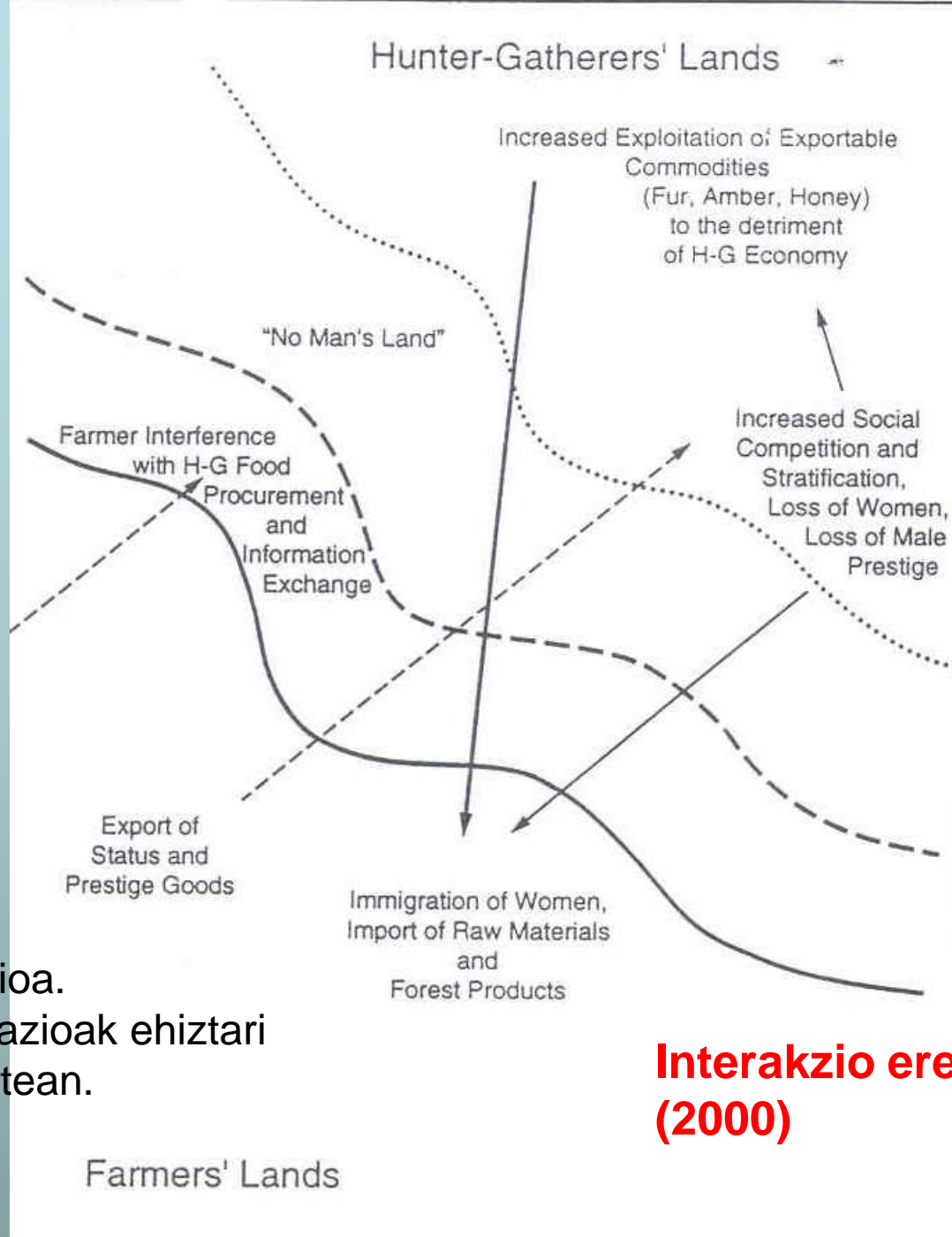

Figure 18.8
Competitive relations between foragers and farmers, which increase towards the end of the availability phase of the agricultural transition.

2. Fasea. Transizioa.
Norgehiagoka erlazioak ehiztari
eta nekazarien artean.

**Interakzio ereduak Zvelebil
(2000)**

Talde marginalak: Artikoa

- Ehiztari-biltzaileak, aro historikoetan ere.
- Baltikoko epipaleolitoko oinordekoak.
- Kultura materiala: hezurra, bolia (marfila) eta egurra.
- Zeramika: ezohizkoa.
- Etxekotutako elementuak oso berandu hartzen dituzte. Elur oreinean espezializaturik.

Nekazarien muga

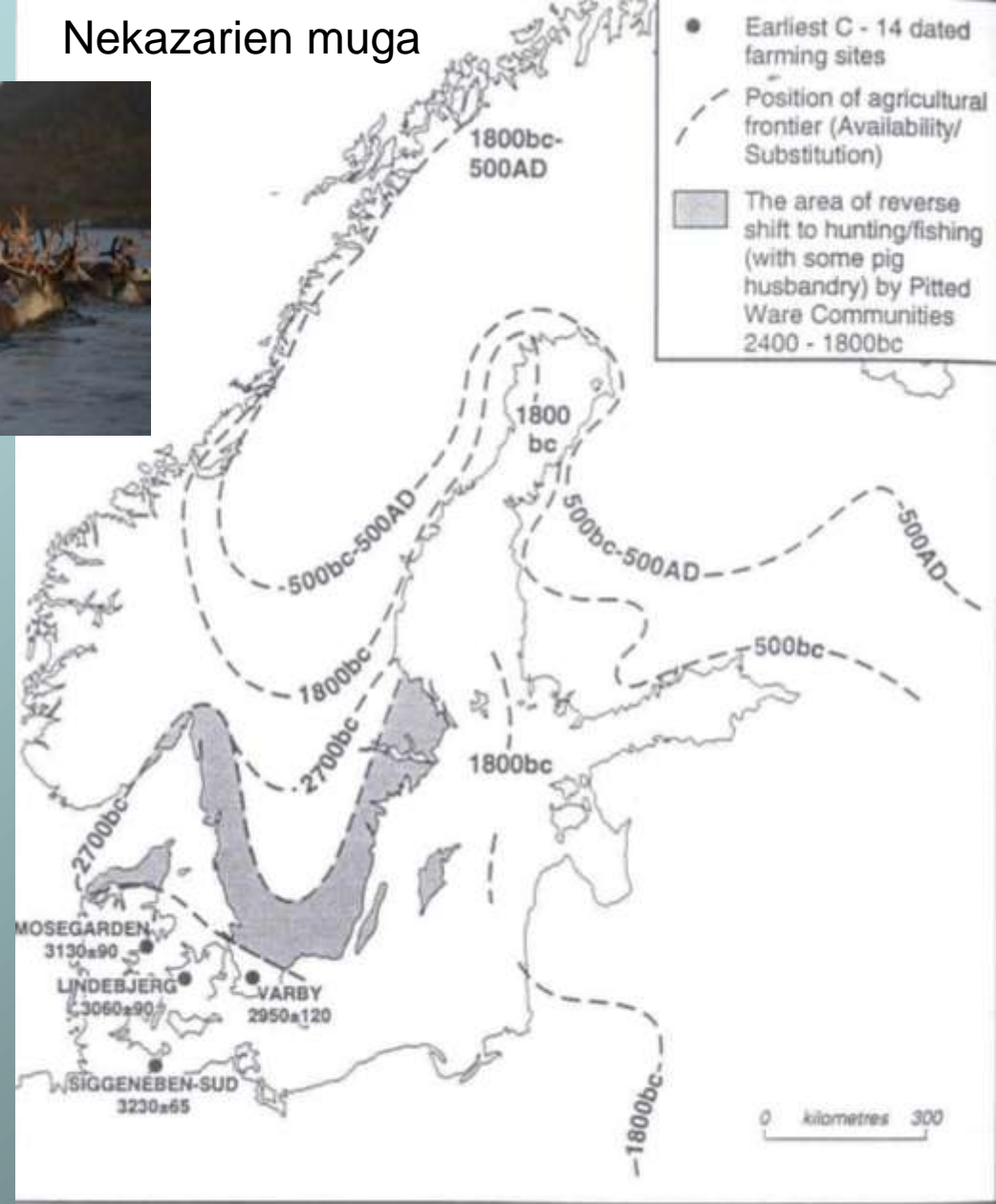

Figure 18.3 The spread of farming in the circum-Baltic region.

TRANSIZIOA LABURBILDUZ

Neolitizazioa: Hartze indigena.

Iraupen luzeko prozesua (motela).

Kultura materiala: jarraipena (harri tresneria)

- TRB zeramika: tokiko garapena Danubioko taldeen eraginez.
- Kokapenak: jarraipena.

TRANSIZIOARAKO ARRAZOIAK

- Krisialdi ekologikorik? (EZ)
- Giza arrazoiak: giza estruktura eta desberdintasunaren hasiera.
- Buruzagiak edo estatus handiko gizabanakoek erabaki zuten ekoizpen ekonomia hartzea soberakinak lortzeko eta trukeak handitzeko.

The Milk Revolution

Expansion of crop cultivation and dairy farming during the Neolithic period

